

VAARWEL CITADEL, GEGROET LEOPOLDSKAZERNE DEEL 1 1882 - 1898

VOOR U VERZAMELD UIT 31 600 EDITIES VAN DE “GAZETTE VAN GENT”.

Weinigen zullen er bij stilgestaan hebben, maar op 3 oktober was het net honderd jaar geleden dat de laatste soldaat de kazerne in het citadelpark verliet en de gloednieuwe Leopoldskazerne alle militaire taken overnam. Een Koninklijk Besluit van 12 november 1907 bekrachtigde dit feit.

Dit was het eindresultaat van een vrij ingewikkelde aaneenschakeling van gebeurtenissen, waarin buiten het fort zelf, de oude kazerne op de Kattenberg, het stadsbestuur, de militaire overheid en de Belgische regering de hoofdrolspelers waren.

De eerste steen van de citadel werd gelegd op 15 april 1823, ongeveer op dezelfde locatie waar zich tot 1781 het Montereyfort bevond. Het metselwerk voor de logementen en de vijf bolwerken werd pas in 1826 voltooid en het zou uiteindelijk nog tot maart 1832 duren vooraleer de vestiging haar definitief uitzicht kreeg.

Toen waren de woelige tijden van de wisseling tussen het Hollands Bewind en de Belgische Staat reeds achter de rug. De Gentse advocaat De Souter pleitte voor de sloop, in het belang van de stadsbewoners. "...De plek grond moet aan de landbouw teruggegeven worden. Die kan ons koren en aardappelen geven, de citadel niets dan ballen, bommen en granaten en dit goed laten wij liever aan het krijgswezen!..."

Die gevoelens werden nog versterkt door de ramp van 29 januari 1849, toen bolwerk nr. 5 in de lucht vloog, wat aanzienlijke schade veroorzaakte in de aanpalende straten. Bovendien stond het toen reeds vast dat "...de citadel als verdedigingsmiddel van generlei waarde was en alleen de vernieling van de stad haar doel kon zijn..."

In juli 1858 sloot het stadsbestuur met het oorlogsdepartement een jaarlijkse pacht van 80 frank af om de glacis (* de buitenste omwallingen) als publieke wandeling in gebruik te stellen, de voorloper van het latere stadspark.

Pas in april 1871 werd de stad eigenares van de vesting. Dit voor de som van 1 miljoen frank. In de overeenkomst met de staat werd echter bepaald dat "...de gebouwen, gebruikt tot de dienst van het garnizoen, niet mogen worden afgebroken en die bestemming moeten behouden, zolang de stad niet in hun vervanging zal hebben voorzien..."

Het vervolg garandeert alweer twee afleveringen vol nog nauwelijks bekende feiten. We nemen de draad op in het jaar 1882.

31 juli 1882

De heer Van Hulle toonde eerder de noodzakelijkheid aan van de verplaatsing van de kruidtuin naar de kazerne van de citadel. Hoe schoon men die tuin ook maakt, hij zal altijd ontsierd zijn door het bestaan van de kazerne in het midden, waarvan de lelijke muren langs alle kanten zichtbaar zijn.

Het schijnt dat men zich in hogere bestuurskringen met de kwestie van de nieuwe kazerne bezig heeft gehouden en die zou gebouwd worden tussen de brug over de Schelde aan Terplaten en de Sint-Lievenspoort. De verplaatsing van de kruidtuin naar de citadel zou de vergroting van het atheneum aan Baudelo toelaten.

4 december 1882

Het vraagstuk van de kazernen op Sint-Pieters is goed op weg een oplossing te bekomen. De stad zal aan het gouvernement de nodige grond afstaan welke gelegen is tussen de tegenwoordige kazerne van de Kattenberg en de Citadelboulevard. Een grote kazerne wordt dan op die grond gebouwd, waardoor de citadel kan verdwijnen, om plaats te maken voor de kruidtuin.

Bovendien wordt een hele reeks nieuwe straten getrokken tussen de Kattenberg, de boulevard van de citadel en de Kortrijksestraat (** in maart 1886 bepaalde het schepencollege dat die de namen zouden dragen van Laurent Delvauxstraat, Van Hulthemstraat, Jordaensstraat, Kattenbergstraat en Eekhoutstraat*). Het zal een volkomen hervorming zijn van de Sint-Pieterswijk.

22 februari 1883

De heer Colson bracht in de stedelijke raad verslag uit over het ontwerp van gezondmaking van de Kattenberg. Het geschikt maken van het plein en de omstreken werd goedgekeurd en het bestemmingsplan is voltooid.

Tot 9 april is een onderzoek van commodo en incommodo geopend voor het verbeteren van het kwartier, de afstand van de nodige grond en gebouwen en de aflijning van nieuwe openbare wegen.

22 oktober 1883

De stedelijke overheid heeft nieuwe stappen bij het gouvernement aangewend om de kazerne van de citadel te doen vervangen. Het wetgevend comiteit is gelast met het onderzoek van het vraagstuk om te weten wie de vervanging moet doen.

De *Journal de Gand* zegt dat geen enkel lid van het gouvernement de minst slechte kazerne zou willen gebruiken om er zijn honden of paarden te plaatsen. En onze volksjongens moeten er wonen!

12 november 1883

De *Journal de Gand* dringt andermaal aan op de noodzakelijkheid om te Gent een behoorlijke soldatenkazerne te bouwen. Het moet geen prachtig gebouw zijn met een schone gevel, maar wel een praktisch. Dat is iets wat men in ons land maar al te veel vergeet. Getuige daarvan is de normaalschool voor onderwijzers te Gent.

Volgens inlichtingen die de *Journal de Gand* ontvangen heeft over de toestand van de citadel te Gent schijnt het dat, als het wat hard regent, het water door de gewelven van zekere kazematten dringt waarin de soldaten gelogeerd zijn en het bij een hevige onweder in de kamers regent gelijk op de straat. Men zou die toestand aan onze senatoren en volksvertegenwoordigers zoeken te verbergen.

Het blad daagt de heer minister van oorlog uit op het onverwachts, als men niets heeft kunnen verbergen of voorbereiden, volksvertegenwoordigers in de kazernen van de stad te durven rondleiden.

12 oktober 1884

Volgens de overeenkomst van 25 april 1870, gesloten tussen het gouvernement en de stad, is deze eigenaarster geworden van de citadel, mits de betaling van een som van 1 miljoen frank. De stad heeft door deze aankoop een wijze bestuursmaatregel genomen die niemand betreuren zal, zelfs niet indien zij dit miljoen ten laste van de burgers had moeten heffen.

Maar de overneming, ver van nadelig te zijn, is geheel en al ten gunste van de stad. Men mag rekenen dat met de reeds verkochte gronden en het nog beschikbare terrein dat later in verkoping zal worden gebracht, er een winst van een half miljoen zal verwezenlijkt zijn.

De stadsgronden buiten de Kortrijksepoort beslaan een oppervlakte van 43 ha. Het eigenlijke park met de boulevards, openbare plaatsen en straten meten

26 ha. De citadel meet meer dan 4 ha en de verkoopbare gronden beslaan een oppervlakte van 18 ha.

25 maart 1885

Het gerucht loopt dat het gouvernement voornemens zou zijn de normaalschool voor onderwijzers in een kazerne te veranderen. Oprecht gesproken, het gebouw schijnt ons beter geschikt te zijn tot kazerne dan tot normaalschool.

Een nieuwe kazerne moet de oude, ongezonde, verzakkende kazerne van de citadel vervangen. Indien het gouvernement er voordeel bij vindt in plaats van een nieuwe kazerne te bouwen dit schoolgebouw daartoe te bestemmen en een nieuwe, praktische school op te richten, zou men dat volkomen goedkeuren.

26 december 1886

De stedelijke raad heeft op de Kattenberg de bouwplaats aangeduid voor een nieuwe, betalende meisjesschool. Het bestek wordt op 56 000 frank geraamd.

De heer De Muynck - Iedereen weet wat de Kattenberg is geweest. Hecht de stad belang aan die naam? Men zegt dat hij een historische waarde bezit.

De heer Dierickx - Er zijn op de Kattenberg geen feiten gebeurd welke niet dienen herinnerd te worden. (*gelach*) Wij weten dat het daar het middelpunt van alle onzedelijkheden is geweest. De eigenaars van de huizen in die wijk zouden graag de naam van de Kattenberg vervangen zien door een andere, welke bij de huidige generatie geen herinneringen opwekt die men liever niet in het geheugen terugkrijgt. De Kattenberg is zeer slecht gekend en ik hoor nu spreken van een school voor juffrouwen aldaar. (*gelach*)

De heer Colson - Het is bij misslag dat men de school aldus genoemd heeft. We zullen er een betere naam voor kiezen.

De heer Dauge - Ik stel voor dat ze de *School der Van Hulthemstraat* zou heten. Overigens kunt gij niet verhinderen dat de naam van die heuvel Kattenberg blijft.

De heer De Muynck - In alle geval bid ik het schepencollege mijn opmerking te willen onderzoeken. Ik ben ervan overtuigd dat een verandering van naam genoeg zou doen aan een groot deel van onze bevolking.

9 december 1891

Men roept opnieuw de aandacht op de slechte toestand van onze kazernen. Door het vochtig weder druipt in de citadel het water langs de muren af en in de kazerne van de Kattenberg borrelt het uit de grond. In zekere kamers zijn de soldaten verplicht het water uit te scheppen.

Op de politiekamer en in *den bak* is het nog veel slechter. De soldaten die er worden in opgesloten zijn in weinige tijd druipnat, alhoewel ze gedekt zijn met goede dekens. Het gaat zover, dat men hen er moet doen uitkomen om te drogen. En ondertussen worden de heren dieven en moordenaars in het *Rasphuis* aan de Coupure als prinses gehuisvest in echte paleizen!

15 november 1893

Volgens een bericht van de krijgsoverheid is de bezorgdheid voor onze soldaten niet in gebreke gebleven en de kritieken over het gebrekkig slapen in de kazerne van de citadel is van alle grond ontbloot.

Tweehonderd man hadden gebrek aan beddengoed welke de stad moest leveren maar men heeft er in voorzien bij middel van het materieel van de staat en thans is aan al de vereisten van de gezondheid voldaan.

De lokalen waar deze jongeren slapen zijn ver van vochtig, met planken bevloerd en op stadskosten veranderd. De mannen slapen niet in uniform op stro maar hebben een welgevulde strozak, een peluw, twee dekens en twee lakens.

14 februari 1895

Nieuwe onderhandelingen zijn aangegaan tussen het schepencollege en het departement van oorlog over de verplaatsing van de kazerne van de citadel. Het ware wenselijk dat men tot een akkoord kon komen want zij ontsiert grotendeels ons park.

23 april 1895

Zaterdagmorgen heeft de heer luitenant-generaal Ungricht, bevelhebber van de eerste krijgsomschrijving, de lokalen bezocht van de gewezen citadel, waar het tweede linieregiment gehuisvest is. De kazerne en al de afhankelijkheden waren schoon versierd. De heren officieren en het muziekkorps waren op de koer verenigd en de nationale vlag wapperde aan de voorgevel.

De generaal was verrukt over de goede houding van de soldaten maar heeft

zich kunnen overtuigen van de staat van bouwvalligheid waarin de lokalen verkeren.

Wanneer toch zal men dit nest van *rheumatismus* verlaten, waarvan bijna al de kamers ongezond en schadelijk zijn? De kazerne is trouwens onvoldoende om het regiment op oorlogsvoet te houden en te huisvesten. Voegen wij er bij dat de kosten voor onderhoud en verbetering zo aanzienlijk zijn, dat zij ruim voldoende zouden wezen om een nieuwe te bouwen.

Het is overigens hetzelfde voor de beide andere kazernen van de infanterie op de Kattenberg en het Sint-Pietersplein.

29 juli 1896

De kazerne van de Kattenberg werd gisteren ontruimd. De overblijvende diensten zijn voorlopig ingericht in de krijgsgebouwen van het Sint-Pietersplein. Sedert tien jaar was er ernstig sprake van de afbraak. Het eerste ontwerp dagtekt uit de tijd waarop de regering besloot tot het bouwen van de nieuwe hogeschool. De twee hoekvleugels en de grote muur langs de kant van het park zijn een deel van het ontwerp dat niet werd voortgezet. Waarschijnlijk zal men nu voor goed de hand aan het werk slaan.

9 maart 1897

Naar het schijnt heeft de regering nieuwe voorstellen gedaan, welke voordeliger zijn voor de aankoop van de kazerne van het park. Op aanvraag van minister De Bruyne worden de besprekingen over dit onderwerp tijdelijk uitgesteld.

Het is onbetwistbaar dat elkeen voorstander is van de vergroting van het park en het gezonder wil maken door de inrichting van de kruidtuin op de grond van de citadel.

18 maart 1897

De heer burgemeester heeft dinsdagmorgen de kazerne van de citadel bezocht. Hij werd er rondgeleid door generaal de Fauteur, bevelhebber van de krijgsomschrijving. Als gevolg van dit bezoek is de heer Braun naar Brussel gegaan om zijn onderhandelingen met de heer minister Vandenpeereboom te hernemen, teneinde in het belang van de stad tot een overeenkomst te geraken over de aankoopsom. Ook onder opzicht van de gezondheid hoopt men dat de heer minister toegevend zal zijn.

Al de krijgsoverheden die de heer burgemeester bij zijn bezoek vergezelden

hebben beweerd dat het onmenselijk is, de soldaten te huisvesten in een kazerne waar het water van de muren loopt en geen lichtstraal neervalt. De oppergeneesheer verklaarde dat de kazerne dringend diende ontruimd te worden en overhandigde aan de heer burgemeester een kopij van het verslag dat hij hierover aan de regering zond.

29 april 1897

De gemeenteraadsleden hebben dinsdag in commissie vergaderd. De heer burgemeester deelde mee dat de heer minister van oorlog de kazerne van het park voor 1 miljoen aan de stad wil afstaan, doch het schepencollege, na de zaak onderzocht te hebben, de som nog veel te hoog heeft bevonden. De heer Cooremans dacht dat het in dat geval beter zou zijn met de aankoop van de kazerne te wachten tot wanneer de staat minder hoge eisen zal stellen.

30 april 1897

In de gemeenteraad werd overlegd over de rechten van de stad op de kazerne van de citadel. Vele personen meenden dat het miljoen door de regering gevraagd, de prijs is van de grond en de gebouwen, 4 ha 50 a groot. Dat is niet zo.

De grond en de gebouwen behoren aan de stad, die in 1870 de citadel aankocht met al wat zij bevatte. Er werd in de overeenkomst wel bepaald dat *de gebouwen, gebruikt tot de dienst van het garnizoen, niet mochten afgebroken worden en die bestemming moesten behouden, zolang de stad niet in hun vervanging zou hebben voorzien, in overeenkomst met het departement van oorlog.*

Enige jaren later stond de stad aan de staat het gebruik af van de citadel, ten einde ontslagen te zijn van het onderhoud der gebouwen.

Volgens de bepalingen van de wet van 22 juni 1873 kan de stad het bezit en het genot van de gebouwen pas hebben, wanneer een Koninklijk Besluit zal verklaren dat het leger ze niet meer gebruikt. Het is dus voor dit genot dat de regering de stad een miljoen wil doen betalen.

10 mei 1897

De bevoegde commissies van de kruidtuin stellen voor niet met de staat te onderhandelen over de aankoop van de citadel aan de prijs van 1 miljoen, indien binnenkort aan de raad geen nieuwe voorstellen worden gedaan met betrekking tot de citadel.

Indien de kazerne in het park kan worden ingelijfd, voorziet het algemeen plan van het schepencollege dat het middendeel van het park geheel open zou blijven om er een zeer grote vijver te maken, gespijsd bij middel van het water van de Schelde.

De kruidtuin zou dan ingericht worden op de plaats waar zich nu de zwanenvijver bevindt, geheel in de nabijheid van de hofbouwschool van de staat. De kosten worden gerekend op ongeveer 1 125 000 frank, het miljoen voor de aankoop van de citadel inbegrepen.

De heer De Baets gaf hierna beschouwingen volgens welke de stad het recht zou hebben over de gronden van de citadel te beschikken. In 1873 werd een wet gestemd, waarbij de steden ontslagen werden van de kazerneringslasten, op voorwaarde dat ze al de kazernen en bijgaande gebouwen aan de staat afstaan.

Nu, de kazerne van de citadel was afgekeurd en bestond dus feitelijk niet meer. De stad moest ze dus niet teruggeven en is eigenaar van de kazerne en de grond, zonder iets aan de staat verschuldigd te zijn.

Het ware niet te verwonderen moest deze thesis een groot proces uitlokken!

12 mei 1897

Reeds herhaaldelijk werd geklaagd over de ellendige toestand van onze kazernen. Nu opnieuw, nadat een deel van de kazerne op de Kattenberg instortte en vooral tijdens de bespreking van de raad over deze van de citadel, naar aanleiding van het ontwerp tot verplaatsing van de kruidtuin.

Generaal-majoor Lenaert, opperbevelhebber van Gent, stelde daaromtrent op 26 maart volgend verslag op:

“De troepen zijn in de gewezen citadel gehuisvest in kazematten. Zoals alle soortgelijke lokalen zijn die noch goed verlucht, noch goed verlicht en dikwijls uitermate vochtig. Het is niet mogelijk in deze verzameling van gebouwen de vooruitgang te verwezenlijken welke men wenst te brengen aan een goede en gezonde kazernerings.

De cellen in de kelders gelegen, beantwoorden niet aan de regels van de gezondheid. Zij zijn slecht verlicht en daarenboven is het verblijf in kelders niet aan te bevelen. De ongezonde toestand van de kazerne is vooral verergerd sedert de inrichting van het openbaar park. Het plaatsen van bomen heeft voor gevolg gehad dat het daglicht nog slechts langs de binnenkoer in de cellen kan doordringen.

De kamers verenigen volgens de gevoelens van de regimentsgeneesheer voor-

waarden, welke een belangrijke factor zijn van de gewrichtsreumatiek. Op 13 zieken voor deze kwaal in het gasthuis in behandeling, telt men acht soldaten, gehuisvest in de met aarde bedekte lokalen van de citadel.”

De heer Delrue, regimentsgeneesheer van tweede klasse, beoordeelde de kazerne van de citadel als volgt:

“De lokalen zijn over het algemeen koud en vochtig, hetgeen te wijten is aan de wijze van bouwen welke aangenomen werd. Reeds in december 1887 riep de heer regimentsgeneesheer Arens de aandacht op deze toestand en liet er stoken, waarvoor hij een buitengewone toekenning van kolen vroeg tijdens de winter. Op dat tijdstip dacht de heer Arens dat de vochtige koude de hoofdoorzaak van de ziekte was en dat door dit middel te gebruiken het getal zieken in het eerste linieregiment lager zou komen te liggen dan in de andere korpsen van het garnizoen.

In het begin van 1889 bracht hij de kolonel ter kennis, dat zich doorsijpelingen hadden voorgedaan in de gewelven en muren van 54 lokalen welke door soldaten waren bewoond. Enige kamers werden veroordeeld, andere werden nog slechts benut bij het binnenroepen van de klassen.

De cellen en sommige werkhuisen bevinden zich in de kelders. Deze zouden door anderen moeten vervangen worden. Een goede kazerne onder opzicht van de gezondheid moet voldoende verlucht en verlicht zijn. Indien zij slechts uit een benedenplaats bestaat moet deze rusten op ruime kelders die niet bewoond worden, met bovenop een zolder met afhellend dak, om het weglopen van het regenwater te vergemakkelijken. Dit is niet het geval in de citadel, hetgeen het insijpelen van het water verklaart.”

De wijzigingen om de kazerne in een goede staat te stellen overeenkomstig met de gezondheidsregels, zouden aanzienlijke uitgaven veroorzaken. De citadel heeft maar één hoedanigheid, haar ligging. Indien men tussen dit en enige jaren op de Kattenberg een kazerne voor de infanterie kon bouwen, zouden de lokalen van de gewezen citadel bepaald kunnen worden verlaten.

14 december 1897

Men weet dat de staat vroeger voor de kazerne in het park de kleinigheid vroeg van 1 miljoen. Nu is men het eens geworden voor 700 000 frank, waarvan 500 000 frank door de staat reeds betaald werd voor de afkoop van het justitiepaleis. De stad zal ook de grond afstaan gelegen nabij de kazerne van de Kattenberg.

De kazerne wordt verlengd en er komt een prachtige dreef van het park naar het Sint-Pietersplein (* *de Kunstlaan*), die al de kroegen zal doen verdwijnen welke zich thans in de Dekstraat bevinden. De gemeenteraad heeft dit voorstel aangenomen.

Misschien wordt de *Provinciale Tentoonstelling van 1899* wel ingericht op de gronden welke nu nog door de kazerne van de citadel zijn ingenomen.

De kruidtuin wordt overgebracht naar het park, maar niet op de gronden van de citadel. Men zal hem inrichten langs de kant van de Ledeganckstraat. De zes en een halve hectare grond van de citadel zullen bij het park worden ingelijfd.

De grond door de stad voor de nieuwe kazerne afgestaan is de helft van de driehoek, begrepen tussen de kazerne van de Kattenberg, de Citadellaan en de nieuwe dreef naar het Sint-Pietersplein. De Palfijnstraat achter de mess van de officieren zal worden afgeschaft.

16 december 1897

De overeenkomst tussen de stad en de regering over de nieuwe kazerne is gesloten. De regering heeft laten weten dat de overhandiging van de citadel spoedig zal gedaan worden, zodat de *Provinciale Tentoonstelling* er kan worden ingericht.

Het gemeentebestuur zal het nodige doen opdat door de afbraak van de citadelkazerne het effectief van ons garnizoen niet zal verminderen, hetgeen zowel voor de stad als voor de troepen zeer nadelig zou zijn. Er zijn andere lokalen genoeg om het regiment dat nu in de citadel gelegen is te huisvesten.

18 december 1897

De hoveniers van het park zijn zo verrukt over de aanstaande verdwijning van de kazerne, dat zij onmiddellijk vlaggen op het veroordeelde gebouw geplaatst hebben. Men weet dat boven de hoofdingang staat: *Nemo me impune lacesset* (* *niemand zal mij ongestraft aanvallen*). De houwelen van de afbrekers zullen spoedig die spreuk beliegen en doen verdwijnen.

22 december 1897

Het Brussels blad *Le Soir* meldt dat een bataljon van de linietroepen, in bezetting in Gent, voorlopig naar Ieper zal worden gezonden om binnenkort de afbraak van de afgekeurde gebouwen toe te laten. De heer De Muynck vroeg aan het schepencollege wat van dat gerucht waar is.

De heer burgemeester antwoordde dat hij uit goede bron heeft vernomen dat bij de verbouwing van de kazernen geen enkele soldaat onze stad zal moeten verlaten. Het gemeentebestuur onderhandelt met de krijgsoverheid over de keuze van lokalen die tijdelijk als dusdanig kunnen worden ingericht. Dit om te beletten dat ons garnizoen wordt verminderd.

Ziedaar een tijding welke aan zeer veel belanghebbenden genoeg zal doen, niet in het minst aan de talrijke officieren die hier met hun gezin ingekwartierd zijn.

5 januari 1898

Het departement van oorlog gaat de oude kazerne van de Kattenberg aan het *Beheer der Domeinen* overgeven, in het vooruitzicht van de aanstaande afbraak. De bevelhebber van de genie is gelast met het opmaken van het plan voor de nieuwe infanteriekazerne in de plaats waar nu de oude staat.

Tot nu toe is niets beslist over de huisvesting van een deel van de troepen. De gewezen kostschool van het atheneum schijnt voor twee bataljons te kunnen dienen, maar er moet nog plaats worden gevonden voor de artillerie en de daaraan verbonden school. Men hoopt spoedig met de regering tot een oplossing te komen, waarbij alle belangen worden gevrijwaard.

20 januari 1898

Een nieuwe beslissing is genomen over de kazerne van de citadel. Een batterij zal naar Brasschaat gaan, de andere naar de kazerne van de Keizerstraat (* *Brusselsepoortstraat*).

De citadel zal door een houten afsluiting in twee worden verdeeld. In de ene helft zal men twee bataljons logeren van het eerste genie, het derde verhuist naar de kazerne van het Sint-Pietersplein.

De tweede helft van de citadel wordt ter beschikking van de stad gesteld voor de *Provinciale Tentoonstelling* in 1899.

22 januari 1898

De heer burgemeester Braun en de schepen Bruneel zijn naar de kazerne van het park gegaan om ter plaatse zelf te zien welk nut er uit de lokalen te trekken is. Zij hebben er gesproken met de officieren van de genie en volgende schikkingen genomen, onder voorbehoud van de goedkeuring door de heer minister.

Heel het midden van de kazerne wordt bij het tentoonstellingsterrein ingelijfd.

Het gebouw dat er thans staat wordt ontruimd en de batterij artillerie welke er gevestigd is gaat naar de kazerne aan het Sint-Pietersplein.

Deze oplossing bevredigt alle belangen. Niet één soldaat zal onze stad moeten verlaten en de tentoonstelling zal voortreffelijk ingericht zijn.

17 februari 1898

De tussentijdse minister van oorlog heeft het schepencollege bericht dat hij zich aansluit bij het voorstel om het middendeel van de citadelkazerne ter beschikking te stellen van de inrichters der *Provinciale Tentoonstelling*. De werken tot geschiktmaking van de gronden zullen eerstdaags kunnen aanvangen.

8 maart 1898

Het uitvoerend comiteit van de *Provinciale Tentoonstelling* heeft een bezoek gebracht aan de kazerne van de citadel om te zien hoe het best gebruik kan worden gemaakt van het terrein waarover de stad en de regering het voor wat betreft de aankoop eens zijn.

De bezoekers, met aan het hoofd de heer gouverneur en de heer Vercruysse-Bracq, senator, werden in de kazerne ontvangen door de heer bevelhebber van de provincie, generaal Bruylants en de heren Schmit, kolonel-bevelhebber van het eerste linieregiment, Van den Borre, majoor van de genie en verscheidene officieren. De heer Van Rysselberghe, stadsbouwmeester en De Wilde, opzichter van de openbare beplantingen, gaven de nodige inlichtingen.

De gebouwen rond het plein, waarin thans de troepen gehuisvest zijn, zullen behouden blijven. Alleen zal op 30 meter afstand van de bewoonde ringmuur een houten afsluiting worden opgericht van vier meter hoog, die de plaats van de tentoonstelling zal afzonderen. De aldus beschikbaar gemaakte oppervlakte zal ongeveer 3 ha bedragen. Aan het uiteinde wordt een grote zaal van 4000 m² opgericht. Een groot vierkant gebouw in het midden van de koer blijft behouden en zal voor de tentoonstelling worden omgevormd in een machinezaal.

De ringmuur rechtover het speelplein zal over een lengte van 100 meter worden ontruimd en afgebroken, om het terrein van de kazerne in verband te brengen met het park. Daar dit plein veel hoger ligt dan de koer van de citadel, zal hier een grote helling worden aangelegd om één geheel te vormen.

31 maart 1898

De aanbesteding voor de afbraak van de kazerne aan de Kattenberg heeft plaats op 20 april. De onderneming omvat ook het effen leggen van de grond. De aannemer zal de 20 000 m³ aarde mogen neerstorten in de lage gronden rond de citadelkazerne.

Zodra dit werk is uitgevoerd zal een aanbesteding worden uitgeschreven voor de grondvesten van de nieuwe kazerne, die onder meer de te dempen Palfijnstraat zal innemen. De nieuwe laan van het Sint-Pietersplein naar het park zal langs de ontworpen kazerne leiden.

7 april 1898

In afwachting dat de geschiktmaking van de citadelgronden voor de *Provinciale Tentoonstelling* geëindigd is, vertrekt een batterij artillerie tijdelijk naar Brasschaat.

Met het oog op de doorbraak van de ringmuur wordt door de beplantingsdienst reeds een gracht aangevuld tussen deze muur en het park rechtover het speelplein, dat met het binnenplein van de kazerne zal verbonden worden.

20 april 1898

De bevoegde commissies hebben de overeenkomst goedgekeurd voor de overname van de citadelkazerne tegen 700 000 frank, bij middel van 7 jaardoddingen. Anderzijds neemt de staat het justitiepaleis over voor 500 000 frank.

De nieuwe kazerne zal een zeker versierd uitzicht moeten hebben. De stad verbindt zich zoveel het in haar macht ligt de kroegjes uit de nabijheid te weren.

27 mei 1898

De aanbesteding voor het afbreken van de kazerne op de Kattenberg heeft maandag plaats gehad. Het bestek beliep tot 52 000 frank. De hoogste bieder vroeg 60 000 frank, de laagste nog geen 30 000.

2 juni 1898

De ratten die in de kazerne van de Kattenberg in zulk groot getal verbleven zijn naar het park afgezakt. Sinds ze gesloten is vinden ze er geen voedsel meer. Deze dagen hebben ze een twintigtal kleine eenden doodgebeten en

gedeeltelijk verslonden. Ze hebben ook veel schade aangericht aan verscheidene bomen. Men heeft een rattental geplaatst maar ze komen er niet in, zodat men naar een ander middel zal moeten uitzien om ze te verdelgen.

10 juni 1898

Men is begonnen aan de afbraak van de kazerne op de Kattenberg.

1 augustus 1898

Een Koninklijk Besluit van 16 juli machtigt de gemeenteraad van Gent een overeenkomst te sluiten met de staat aangaande de hierna volgende overdrachten:

- de overlating door de staat aan de stad van het vrije gebruik der gebouwen van de vroegere citadel en haar aanhorigheden;
- de overlating door de stad aan de staat van een grond, gelegen langsheen de Citadellaan (* *het gedeelte dat thans de benaming Charles de Kerchovelaan draagt*) voor de nieuwe kazerne op de Kattenberg.

4 augustus 1898

De afbraak van het deel citadelmuur voor de *Provinciale Tentoonstelling* zal eerlang gedaan worden door een peloton van de genie, bestaande uit een officier, een onderofficier, twee korporaals en twintig soldaten.

10 augustus 1898

De dienst van de genie is gelast met het bestuderen van de plans voor twee kazernen bestemd voor de ruitery en de artillerie van ons garnizoen, maar ze zouden gebouwd worden op een grond nabij het plein van Sint-Denijs. Dit zou een groot verlies betekenen voor de stad en het is te hopen dat de regering op dit besluit zal terugkeren.

De kazernen zouden daar komen onder het dubbel voorwendsel dat de grond in de stad te duur is en om de soldaten te verwijderen van een zekere soort herbergen welke zij nu al te veel bezoeken. Maar het spreekt vanzelf dat de nieuwe kazernen de bazen van die herbergen onmiddellijk zullen doen verhuizen om zich te Sint-Denijs te gaan vestigen. Dit kwaad zou dus geenszins verholpen worden. Het zou zelfs nog verergeren, aangezien het toezicht op de zedelijkheid onmogelijk zou worden.

12 augustus 1898

De afdeling van de genie is gisteren begonnen aan de afbraak van een deel van de ringvormige citadelmuur welke moet weggebroken worden voor de *Provinciale Tentoonstelling*.

Men heeft 's namiddags om 3 en om 4 uur twee brokken doen springen van de binnenmuur die 1 meter dik en 8 meter hoog is. De mijnen hadden een lading van 1,5 tot 2,5 kilo springstof en werden met de elektriciteit aangestoken. De bewerkingen zijn ten volle gelukt.

Na de afbraak van het deel binnenmuur zal men aan de buitenkant beginnen. Maatregelen zullen worden genomen om de muur naar binnen te doen vallen.

24 augustus 1898

Gisteren heeft de genie rond 2 uur in de namiddag drie grote gewelven doen springen van de citadel. De massa neergeplofte stenen en aarde was overgroot. Men had 54 mijngaten gemaakt en 57 kilogram *toniet* gebruikt.

Van het grote middengebouw op de koer van de kazerne zijn de muren door-geslagen en de plafonds weggenomen. Nu moet nog de helft van het dak verwijderd en door glas vervangen worden. Dan zullen de gebouwen gereed zijn voor de tentoonstelling.

De koer middenin wordt in een grote middenhal herschapen, waardoor de inrichters over 4000 m² zalen zullen kunnen beschikken.

Het hoogteverschil tussen de koer van de kazerne en het speelplein van het park wordt bij middel van een grote helling effen gemaakt. Men is er reeds volop bezig aarde aan te voeren.

De bekende ingangspoort blijft behouden, ook na de afbraak van de citadel.

29 augustus 1898

Nadat soldaten van de genie zaterdag onder de muren 50 mijngaten hadden gegraven, heeft luitenant Gellens in tegenwoordigheid van een groot aantal officieren, drie overwelvingen van de citadel doen springen die ongeveer 1600 m² metselwerk bevatten. Ze zijn als een kaartenhuis ineengestuikt. Vervolgens heeft men de grootste blokken steen opgeblazen om ze gemakkelijker weg te halen.

Teslotte werd een boom ontworteld. Het was merkwaardig om zien hoe de stam zich na de ontploffing in rechte lijn uit de grond verhief, om daarna ter-zijde te vallen. Over 14 dagen zal men de buitenmuur in de lucht doen vliegen.

2 september 1898

Een arbeider die bezig was aan de afbraak van de kazerne op de Kattenberg is het slachtoffer geworden van een vreselijk ongeval. Een gedeelte muur langs de kant van de Kazernestraat die langs binnen moest omvallen, is neergestort langs de kant van de straat waar de werkman stond.

Hij werd onder stenen en balken bedolven en bekwam dodelijke wonden aan het hoofd. Na door dokter De Busscher te zijn verzorgd werd hij naar het gasthuis overgebracht. De geneesheren aanzien zijn toestand als hopeloos.

7 september 1898

Maandagmorgen heeft men een deel buitenmuur van de citadelkazerne doen springen over een lengte van ongeveer 40 meter, zodat men nu het binnendeel gemakkelijk kan zien. De muur was 1,20 meter dik en 6 meter hoog. Men gebruikte 30 kilogram schietkatoen.

Zoals luitenant Gellens die de werken bestuurt het berekend had is de muur naar binnen gevallen. Over weinige dagen zal men het laatste deel opblazen. Intussen zijn aardewerkers reeds bezig met het effen leggen van de grond.

8 oktober 1898

De afbraak van de kazerne op de Kattenberg is bijna voltooid en de grond veel verlaagd om op het peil van de aanpalende straten te komen.

De plannen zijn toevertrouwd aan de heer De Noyette, bouwkundige te Ledeberg, die beloofd heeft zijn werk zodanig te bespoedigen, dat de bouw in de lente kan aangevangen worden.

10 oktober 1898

De plechtigheid voor het leggen van de eerste steen der gebouwen voor de *Provinciale Tentoonstelling* is door een buitengewoon weder begunstigd geweest.

In de burelen aan de Leopoldlaan wees senator Vercruyssen-Bracq van het uitvoerend comitee er op dat de citadel door het leger zelf gedeeltelijk gesloopt was en nu zou dienen tot het inrichten van een tentoonstelling die getuigenis zal zijn van de vooruitgang van de nijverheid in de stad en de provincie Oost-Vlaanderen.

Binnen de citadel, waar de werken reeds ver gevorderd zijn, werd uitleg verstrekt door de heren De Noyette en Van der Haeghen, bouwkundigen, Bertin,

aannemer en Parré en Van Beveren, onderaannemers.

Eens aangekomen op het terrein namen de heren burgemeester, gouverneur, senator Vercruysse en schepen Bruneel het nieuwe truweel, streken wat mortel op de aangeduide plaats en legden de eerste steen, een blauwe arduin met opschrift *Provinciale Tentoonstelling van Oost-Vlaanderen 1899. Leggen van de eerste steen, 1898, 9 oktober.*

ERIK DE KEUKELEIRE

Fragmenten uit “De Gentse citadel en het Citadelpark” deel 1 (1819-1907), 340 pagina's, 2004, uitgave in eigen beheer.
